

Dkt. David L. Mathewson, Theolojia ya Agano Jipya, Kipindi cha 9, Agano, Agano la Kale na Agano Jipya, Sehemu ya 1

© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mihadhara yake kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Huu ni kipindi cha 9, Agano, Agano la Kale na Agano Jipya, Sehemu ya 1.

Tumeanzisha dhana ya agano, na ninachotaka kufanya sasa ni kuchunguza kwa ufupi sana maagano katika Agano la Kale katika maandalizi ya kuangalia jinsi yanavyotimizwa katika Yesu Kristo na katika Agano Jipya, lakini labda sema mambo machache tu kuhusu uhusiano wao na kila mmoja.

Swali tulilouliza lilikuwa kama kuna agano katika Mwanzo 1 na 2, na wasomi walijadili kama lilikuwepo, lakini si wote walikubaliana. Kwanza kabisa, hakuna kutajwa kwa berit au neno agano, lakini sifa kadhaa za agano zinaonekana kuonekana katika Mwanzo 1 na 2, au kuna idadi ya miunganisho ambayo inaweza kupendekeza kulikuwa na agano. Kwanza kabisa, agano la Mungu na Nuhu baadaye katika sura ya 9 linaonekana kukumbuka Mwanzo 1 na 2. Tutaangalia hilo baadaye, lakini kama tulivyoona hapo awali, kuna idadi ya miunganisho kati ya kinachoendelea katika Mwanzo 9 katika simulizi la gharika na Mwanzo 1 na 2 katika uumbaji, uumbaji wa asili.

Mwanzo 9 ni aina ya uumbaji mpya au upya wa uumbaji wa kwanza. Kwa hivyo, miunganisho kati ya Mwanzo 9 na Mwanzo 1 na 2 inaweza kupendekeza kwamba agano na Nuhu ni upya wa agano lililofanywa katika Mwanzo 1 na 2. Baadhi ya vipengele vya agano vinapatikana hapa. Mungu anaonyeshwa kama mfalme, kama mtawala mkuu wa wote wanaoingia katika uhusiano na watu wake.

Anawapa watu wake riziki katika uumbaji katika Mwanzo 1 na 2 pia. Mungu anatoa masharti ya kudumisha uhusiano huo katika uumbaji. Kwa mfano, unaporudi kwenye Mwanzo 1 na 26 na 27, ndipo Mungu akasema, na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu, wapate kutawala samaki wa baharini na ndege wa angani, ndege wa angani juu ya mifugo, na wanyama wote wa porini, na viumbe vyote vitambaavyo juu ya nchi.

Kwa hivyo, Mungu aliumba mwanadamu kwa mfano wake mwenyewe, kwa mfano wake Mungu, aliwaumba, mwanamume na mwanamke, akawaumba. Mungu akawabariki na kuwaambia, huu ni mstari wa 28, zaeni mkaongezeke, mkaijaze nchi na kuitiisha, mkatawale samaki wa baharini. Kisha, katika sura ya 2, katika mstari wa 15 na mstari inayofuata ya 15 na 16, Bwana Mungu akamtwaa huyo mtu, akamweka katika bustani ya Edeni, ailime na kuitunza.

Bwana Mungu akamwagiza huyo mtu, Uko huru kula matunda ya mti wa bustani, mstari wa 17, lakini usile matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya, kwa maana utakapokula, utakufa hakika. Kwa hivyo, angalia marejeleo hapa kwa masharti au amri za kudumisha uhusiano kati ya Mungu na Adamu na Hawa, lakini pia baraka na laana za utii na kushindwa kutii, vivyo hivyo katika sura ya 2 mstari wa 17.

Kwa hivyo, iwe tunapaswa kuelezea hili kama agano au la, uhusiano wa Mungu na watu wake hakika una alama za uhusiano wa agano la baadaye ambao Mungu anaanza na watu wake. Kwa hivyo uhusiano wa Mungu na Adamu na Hawa ni angalau aina ya uhusiano wa agano. Tena, kuna baadhi ya vikwazo katika kuelezea kama agano, ilhali wengine wamesema kwamba ni uhusiano wa agano.

Kwa hivyo, nitaacha hivyo. Angalau tunapata alama za mahusiano ya agano la baadaye ambazo tayari zipo katika uhusiano wa Mungu na Adamu na Hawa katika bustani ya Edeni katika Mwanzo 1 na 2. Sehemu inayofuata ya kusimama ni agano lililofanywa na Nuhu, agano la Nuhu katika sura ya 9 ya Mwanzo. Agano lililofanywa na Nuhu ni muhimu.

Ni agano la ulimwengu wote lililofanywa na wanadamu wote. Tutaona mahali ambapo maagano mengine mengi yanafanywa hasa na taifa la Israeli. Agano na Nuhu ni agano la ulimwengu wote lililofanywa na wanadamu wote.

Tayari tumeona baadhi ya uhusiano na Mwanzo sura ya 1 na 2, hasa katika sura ya 9. Kwa mfano, marejeleo ya maji kupungua na nchi kavu ikiibuka. Tumeona upya agizo lililotolewa kwa Adamu na Hawa la kuzaa na kuongezeka sasa limerudiwa kwa Nuhu. Kwa hivyo katika sura ya 9, mstari wa 1, kisha Mungu akambariki Nuhu na wanawe, akawaambia, Zaeni, mkaongezeke, mkaijaze nchi.

Agizo lile lile alilopewa Adamu na Hawa katika Mwanzo sura ya 1. Na kisha pia kuanzia mstari wa 6, anasema, nanyi zaeni, mkaongezeke, mkaongezeke katika nchi, mkaongezeke juu yake. Mungu akamwambia Nuhu na wanawe pamoja naye, Sasa mimi nathibitisha agano langu nanyi, na uzao wenu baada yenu; na kila kiumbe hai kilichokuwa pamoja nanyi, ndege, wanyama wa kufugwa, n.k., kila kiumbe hai kilichoko duniani, nathibitisha agano langu nanyi.

Kamwe viumbe vyote hai havitaangamizwa tena kwa maji ya gharika, wala hakutakuwa na gharika tena ya kuiharibu dunia. Na tena, angalia idadi ya mara ambazo neno agano linatokea kuanzia mstari wa 12. Mungu alisema hii ndiyo ishara ya agano langu.

Ninafanya agano kati yangu na ninyi na kila kiumbe hai kilicho pamoja nanyi kwa vizazi vyote vijavyo. Mstari wa 15, Nitakumbuka agano langu kati yangu na ninyi na viumbe vyote hai. Katika mstari wa 16, wakati wowote upinde wa mvua

utakapoonekana mawinguni, aina ya ishara ya agano, nitauona na kukumbuka agano la milele kati ya Mungu na viumbe vyote hai vya kila aina duniani.

Kwa hivyo kimsingi, kinachoonekana kuendelea na agano lililofanywa na Nuhu ni kwamba ni uthibitisho wa agizo la uumbaji au nia ya Mungu kwa uumbaji katika Mwanzo 1 na 2. Uumbaji wote ulipaswa kuzaa, kuongezeka, na kuijaza dunia kwa utukufu wa Mungu. Kwa hivyo agano na Nuhu linathibitisha tena ahadi ya Mungu kwa uumbaji wake wa kwanza, na ikiwa Mwanzo 1 na 2 ni agano, basi sasa tunaona kwamba agano halihitaji kuanzisha uhusiano mpya, lakini agano linaweza kurasimisha uhusiano uliopo tayari.

Kama kuna agano katika Mwanzo 1 na 2. Lakini angalau, agano lililofanywa na Nuhu linathibitisha tena kujitolea kwa Mungu kwa uumbaji wake na ubinadamu. Na litatoa msingi wa maagano ya ukombozi ya Mungu ambayo atafanya na watu wake. Hilo litarejesha uhusiano wake wa awali na ubinadamu katika Mwanzo 1 na 2. Kwa hivyo njia moja inayowezelekana ya kuiona basi ni kwamba Mungu anaanzisha aina ya uhusiano wa agano na ubinadamu katika Mwanzo 1 na 2. Lakini kwa sababu ya dhambi, uhusiano huo umevunjika.

Na kisha Mungu anahukumu dunia katika Mwanzo sura ya 6 hadi 9. Lakini kisha Mungu anathibitisha ahadi yake kupitia agano na Nuhu. Mungu anathibitisha ahadi yake kwa uumbaji na ubinadamu katika Mwanzo sura ya 9. Katika maandalizi ya maagano ya ukombozi ambayo ataanza kuyaanzisha na watu wake, kuanzia na agano alilofanya na Ibrahimu.

Kwa hivyo, agano linalofuata la kuangalia ni agano la Ibrahimu. Tunaona agano la Ibrahimu likielezwa na kuanzishwa na kuendelezwa katika Mwanzo 12, Mwanzo 15, Mwanzo 17, na Mwanzo 22 pia. Katika agano la Mungu na Ibrahimu, kuanzia Mwanzo 12, tunaona nia ya Mungu ya kumtoa Ibrahimu kutoka katika nchi anayoishi sasa.

Na kumpeleka kwenye nchi mpya atakayompa. Tuliona nchi atakayompa Ibrahimu, na ilikuwa kwa nia ya kutimiza ahadi yake katika Mwanzo 1 na 2. Kwa kuwa Adamu na Hawa walifukuzwa kutoka bustanini, Mungu anakusudia sasa kuwarudisha kupitia agano atakalofanya na Ibrahimu. Kwa sababu hii, atalifanya jina la Ibrahimu kuwa kuu na kumbariki.

Hatimaye, mataifa yote ya dunia yatabarikiwa na Ibrahimu. Aina hii ya kurudisha uhusiano na agano la Nuhu ambapo Mungu anaelezea nia yake, kujitolea kwake kwa viumbe vyote. Lakini agano la Ibrahimu ndilo agano la kwanza ambalo limekusudiwa kuleta ukombozi.

Wengi wameiita agano la ukombozi. Kwa kweli, Ibrahimu labda anaelezewa angalau kwa sehemu kama mtu mpya wa aina ya Adamu, na sasa mataifa yote ya dunia

yatabarikiwa. Tena, kile Adamu na Hawa walichotakiwa kufanya, na kinachojaza dunia nzima, kuzaa na kuongezeka na kuijaza dunia nzima, sasa kitatimizwa kupitia agano la Ibrahimu ambapo atakuwa baraka kwa mataifa yote ya dunia.

Mataifa yote ya dunia yatabarikiwa kupitia Ibrahimu. Tayari tumeona ukweli kwamba ataenda kwenye nchi ambayo Mungu atamwonyesha, tena, ambayo Adamu wa kwanza aliipoteza wakati yeye na Adamu na Hawa walipofukuzwa au kufukuzwa kutoka bustani ya Edeni. Sasa Mungu atawarudisha kwenye nchi, bustani, paradiso, kwenye uumbaji wa kwanza kama Mungu alivyokusudia awali.

Zaidi ya hayo, marejeleo katika kitabu chote cha Mwanzo, marejeleo ya uzao wa Ibrahimu au uzao wa Ibrahimu, ambapo Mungu anatoa ahadi kuhusu uzao wa Ibrahimu na uzao wa Ibrahimu, labda yanakumbusha uzao wa Mwanzo 3, mistari ya 15 na 16, ambapo uzao wa mwanamke hatimaye ungepona kichwa cha nyoka. Sasa ni kama agano lililofanywa na Ibrahimu na uzao wa Ibrahimu linaanza kujibu swali, uzao wa mwanamke utapondaje kichwa cha nyoka hatimaye? Ukombozi utatimizwaje kupitia uzao wa mwanamke? Naam, itakuwa kupitia uzao maalum, yaani, Ibrahimu na uzao wake au uzao wake. Kwa hivyo, kuna uhusiano tena na, tena, na uumbaji wa asili.

Sasa, ninadaiwa uchunguzi huu kwa kitabu Kingdom Through Covenant cha Gentry na Wellum, ambacho nilikirejelea hapo awali, lakini vinaangazia angalau vipengele vinne vya muundo wa agano la Ibrahimu. La kwanza ni kuchaguliwa au kuitwa kwa Ibrahimu, ambalo tumeona liko katikati ya agano katika Mwanzo 12, mstari wa 1, ambapo Mungu, kwa mara nyingine tena, anachukua hatua ya kumwita Ibrahimu na kumchagua Ibrahimu kama mtu ambaye kupitia yeye hatimaye atabariki mataifa yote ya dunia. Pili, Mungu alitoa ahadi kwa Ibrahimu, ahadi za wazao, na ahadi za nchi, kama ilivyo katika Mwanzo 12 na Mwanzo 15.

Tatu, agano linathibitishwa kupitia ishara ya tohara, Mwanzo sura ya 17. Hatimaye, katika kipengele cha nne katika Mwanzo 22, Ibrahimu anaitikia kwa utii, na agano hilo linathibitishwa kwa kiapo. Kwa hivyo, tena, vipengele vyote vya agano vinapatikana katika simulizi la Ibrahimu katika Mwanzo 12 hadi 22.

Kwa hivyo, kwa muhtasari, agano la Ibrahimu ndilo njia au njia ambayo Mungu sasa atatekeleza mpango wake wa ukombozi. Ni njia ambayo Mungu atarejesha uhusiano wake wa awali na wanadamu katika Mwanzo sura ya 1 na 2 ambao uliharibiwa na dhambi, uhusiano ambao Mungu anathibitisha ahadi yake tena katika Mwanzo sura ya 9. Sasa, agano la Ibrahimu ndilo njia ambayo Mungu atatekeleza mpango wake wa ukombozi ili kurejesha uhusiano huo wa awali kutoka Mwanzo sura ya 1 na 2. Agano kuu linalofuata nililotaka kulizungumzia kwa ufupi ni agano la Musa, agano ambalo Mungu alifanya na Musa katika Kutoka 19, na lifuatalo. Agano la Musa sasa, tena, halipaswi kuonekana kama kitu tofauti au tofauti na maagano mengine, kutoka kwa Nuhu, agano la Nuhu, au uumbaji ikiwa unaona moja hapo au agano la Ibrahimu.

Lakini kwa uwazi zaidi, agano la Musa ni njia mahususi ambayo Mungu atashughulika na Israeli katika kutimiza agano lake na Ibrahimu. Tena, kwa kumnukuu Scott Hafeman katika sura yake katika Theolojia Kuu ya Biblia, anasema kwamba uhusiano wa awali wa agano la Mungu na wanadamu kabla ya anguko, unaotegemea uumbaji, umeanzishwa na Ibrahimu na Israeli kupitia agano la Musa kama kitendo cha ukombozi. Makala katika Kamusi Mpya ya Theolojia ya Biblia kuhusu agano inasema agano la Musa linahakikisha uhifadhi wa Israeli, uzao wa kitaifa wa Ibrahimu.

Kwa hivyo, agano la Musa litakuwa njia mahususi ambayo Mungu atashughulika na Israeli katika kutimiza agano la Ibrahimu. Sasa, katika Kutoka sura ya 19, kwa mfano, kuna maandiko kadhaa ambayo tunaweza kusoma. Lakini katika Kutoka sura ya 19, tunapata dalili za uhusiano wa agano la Mungu ambao sasa atauanzisha kupitia Musa na watu wake.

Kwa hivyo, nitasoma mistari sita ya kwanza ya Kutoka 19. Siku ya kwanza ya mwezi wa tatu, baada ya Waisraeli kutoka Misri, siku hiyo hiyo, walifika jangwa la Sinai. Baada ya kuondoka Refidimu, waliingia jangwa la Sinai, na Israeli wakupiga kambi huko jangwani mbele ya mlima.

Kisha Musa akapanda kwa Mungu, na Bwana akamwita kutoka mlimani. Tena, angalia Mungu akichukua hatua ya kuanzisha uhusiano na akamwita aende mlimani na kusema, hivi ndivyo utakavyowaambia wazao wa Yakobo. Angalia uhusiano unaorudi nyuma na agano la Ibrahimu, Ibrahimu, na wazao wake.

Hivi ndivyo utakavyosema kuhusu hukumu ya Yakobo na vile utakavyowaambia watu wa Israeli. Ninyi wenyewe mmeona niliyowatendea Wamisri na jinsi nilivyowabeba ninyi kwa mabawa ya tai na kuwaleta kwangu. Angalia wazo la riziki ya Mungu kwa watu wake.

Sasa, kama mkinitii kikamilifu na kulishika agano langu, basi, mtakuwa mali yangu ya thamani kutoka mataifa yote. Ingawa dunia yote ni yangu, mtakuwa kwangu ufalme wa makuhani, taifa takatifu. Haya ndiyo maneno utakavyowaambia Waisraeli.

Kwa hivyo, angalia mada za utoaji na masharti ya kushika agano na kushika amri ambazo Mungu atawapa kuanzia sura ya 20, Amri Kumi Kumi. Angalia mada ya baraka ikiwa watatii. Baadaye, tunapata laana katika maagizo yote ya agano la Musa, laana za kukataa kutii na kudumisha uhusiano wa agano.

Pia tumetaja fomula ya agano baadaye katika Mambo ya Walawi 26 na mistari ya 11 na 12, ambayo tayari tunaipata angalau kwa sehemu katika sehemu zingine kadhaa katika Kutoka. Nitakuwa, nanyi mtakuwa watu wangu. Nitakuwa Mungu wenu.

Kwa hivyo, agano la Musa basi ni njia ya Mungu ya kuingia katika uhusiano na Israeli ili kudumisha uhusiano huo kama njia yake ya kutimiza agano alilofanya na Ibrahimu. Agano kuu linalofuata ni agano la Daudi. Tunaona agano la Daudi likitajwa waziwazi katika 2 Samweli sura ya 7, ambapo nabii Nathani anamjia Daudi.

1 Mambo ya Nyakati sura ya 17, na kisha miongoni mwa Zaburi zingine, Zaburi ya 89 ina marejeleo wazi ya agano ambalo Mungu anafanya na Daudi. Kuna marejeleo katika Isaya 55 ya agano ambalo Mungu anafanya na Daudi. Katika Ezekieli 36, kuna marejeleo ya agano la Daudi.

Kwa hivyo, agano la Daudi lina jukumu muhimu. Msingi wa hili ni kwamba Mungu anampa Daudi ahadi ya ufalme wa milele. Kwa mfano, kuanzia 2 Samweli 7, haijulikani wazi kama Daudi anafikiri kwamba mwana maalum atakaa milele kwenye kiti chake cha enzi au kwamba kiti cha enzi kitadumu milele na milele.

Tutaona kwamba inakuwa wazi zaidi, hata utakapofika kwenye Isaya sura ya 9, kwamba mwandishi wa Isaya anatarajia mwana fulani kutimiza jukumu hilo la agano la kukaa kwenye kiti cha enzi cha Daudi na kwamba ufalme utakuwa ule unaodumu milele. Lakini moyo wa ahadi ni ufalme wa milele utakaokuja kupitia Daudi. Kumbuka kwamba hata katika 2 Samweli 7 na mstari wa 14, ambao kwa kawaida maandishi huelekezwa, ingawa ni mapana zaidi kuliko hayo.

Lakini katika 7:14, angalia fomula ya agano. Mimi nitakuwa baba yake, nikimaanisha uzao wa Daudi. Mimi nitakuwa baba yake, naye atakuwa mwanangu.

Kwa hivyo, angalia lugha ya agano ya baba na uana ambayo iko katikati ya lugha ya agano, sawa na, Nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu. Nitakuwa baba yake, naye atakuwa mwanangu. Ukisoma kwa upana zaidi, hata hivyo, nataka uone baadhi ya miunganisho pia na agano la Ibrahimu, ikidokeza kwamba agano la Daudi ni njia zaidi ambayo agano la Musa, lakini pia agano la Ibrahimu litatimizwa.

Acha nirudi nyuma. Tena, mara nyingi tunasoma sura ya 7 na mstari wa 14 pekee, lakini katika muktadha huu mpana, kuna miunganisho kadhaa kurudi nyuma kwenye agano la Ibrahimu. Kwa hivyo inaanza, nitaanza na mstari wa 8. Sasa basi, mwambie mtumishi wangu Daudi, hivi ndivyo nabii Nathani atakavyomwambia Daudi, akimwambia neno la Bwana.

Bwana Mungu wa majeshi asema hivi : Nilikutoa malishoni, katika kuchunga kondoo, nikakuweka kuwa mkuu wa watu wangu katika Israeli; nimekuwa pamoja nawe kila ulikokwenda, nami nimewakatilia mbali adui zako wote mbele yako.

Sasa, nitakufanya jina lako liwe kuu, kama vile Mungu alivyomfanyia Ibrahimu, kama majina ya watu wakubwa duniani. Nami nitawapa watu wangu, Israeli, mahali, na

kuwapanda huko, nikionyesha ahadi ya kumleta Ibrahimu katika nchi, mahali ambapo Mungu angemwonyesha. Nitawapa watu wangu Israeli mahali.

Nitawapanda ili waweze kuwa na makao yao wenyewe na wasisumbuliwe tena. Watu waovu hawatawatesa tena, kama walivyofanya hapo mwanzo. Kisha anamalizia kwa kusema, Nitakupa raha kutokana na adui zako wote.

Bwana anakutangazia kwamba Bwana mwenyewe atakujengea nyumba. Siku zako zitakapokwisha na kupumzika na baba zako, nitainua uzao wako au uzao wako baada yako, nyama na damu yako mwenyewe. Kwa hivyo, angalia marejeleo ya jina kuu, akiwapa mahali, uzao, au mzao.

Kwa hivyo, nadhani kinachoendelea katika agano la Ibrahimu sasa ni kwamba Mungu sasa anaelezea kwa undani zaidi jinsi agano la Ibrahimu kupitia agano la Musa litakavyotimizwa. Sasa litakuja kupitia uzao maalum, kupitia uzao wa Daudi. Cha kushangaza, kama sehemu ya ziada, inavutia katika Mathayo sura ya 1:1 kwamba Yesu Kristo anapofika uwanjani kutimiza maagano haya, tunaona Yesu Kristo anaelezewa kama mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu, wote wawili pamoja.

Kwa hivyo, maagano yote mawili yanahusiana. Muunganisho mwingine ni kwamba katika Mwanzo sura ya 1 na 2, agano la Daudi halitimizi tu agano la Ibrahimu kupitia agano la Musa, bali pia linarudi kwenye uumbaji wa asili. Tayari tumeona kwamba Mungu atawapa mahali ambapo watapata pumziko kutokana na adui zao.

Ni muunganisho wa kuvutia na mapumziko ambayo Mungu anafurahia katika uumbaji wa asili. Sasa, watu wa Mungu watapewa pumziko kutokana na adui zao Mungu atakapowapa mahali, tena akiunganisha tena na nchi au uumbaji ambao Mungu aliwapa watu wake hapo awali katika Mwanzo 1 na 2. Zaidi ya hayo, angalia marejeleo katika hili lote kuhusu uamuzi. Mungu akimteua, atamteua Daudi kama mtawala juu ya watu wa Israeli.

Na kisha mstari wa 13, kwa kweli ukirudi hadi mstari wa 12, Nitainua uzao wako baada yako, nyama na damu yako mwenyewe. Nitauimarisha ufalme wake. Yeye ndiye atakayejenga nyumba kwa ajili ya jina langu.

Nitaimarisha kiti cha enzi cha ufalme wake milele. Sasa, unaona uhusiano uliopo kati ya Mwanzo 1? Adamu na Hawa, sehemu ya agizo ambalo Mungu aliwapa Adamu na Hawa katika sura ya 1, 26, na 27 ilikuwa kutawala uumbaji wote. Sasa, nadhani, haswa zaidi, jinsi Mungu, kama wabebaji wa sanamu wa Mungu, kurudi Mwanzo 1 kwa muda mfupi tu, kama wabebaji wa sanamu wa Mungu, walipaswa kuakisi utawala wa Mungu na kueneza utawala wa Mungu juu ya uumbaji wote.

Sasa, nadhani kinachoendelea hapa ni, haswa zaidi, jinsi agizo la Mungu kwa watu wake kutawala juu ya viumbe vyote, kuwakilisha utawala wake, sasa litatimizwa

kupitia mtawala wa ukoo wa Daudi ambaye kiti chake cha enzi kitadumu milele, ambaye kiti chake cha enzi Mungu atakiweka ili atawale watu wake na hatimaye juu ya viumbe vyote. Tena, kama naweza kuleta baadhi ya Zaburi za baadaye ambazo tumeziangalia tayari, ikiwa unakumbuka, katika Zaburi sura ya 2, Zaburi ya 89, hatimaye, mwana wa Daudi, mfalme wa Kimasihi, angepewa miisho ya dunia kama milki yake, angepewa mataifa yote, wafalme wote wa dunia kama milki yake. Kwa hivyo, inaonekana kwangu kwamba njia ambayo Mungu hatimaye atatimiza kusudi lake ambalo Adamu na Hawa walishindwa kufanya katika kuwakilisha utawala wa Mungu kama mbeba sanamu yake juu ya viumbe vyote ni kupitia mtawala wa ukoo wa Daudi ambaye atatawala juu ya watu wake, atatawala kwa niaba yao, na hatimaye ataeneza utawala huo hadi miisho ya dunia na kurithi dunia yote kama urithi wake.

Na hilo litatokea Mungu atakapoanzisha kiti chake cha enzi na ufalme wake. Na unaweza kwenda kwenye andiko lingine unaloweza kuliangalia, ambalo lingekuwa Isaya sura ya 9. Kwa kweli, katika Isaya sura ya 9, andiko lingine la Daudi, moja ya vifungu ambavyo tunasoma mara nyingi wakati wa Krismasi au tunapata kwenye kadi za Krismasi, lakini hakika, ni muhimu zaidi kuliko hilo. Isaya sura ya 9, kuanzia mstari wa 6, kwa maana kwetu sisi mtoto amezaliwa, tumepewa mwana, na ufalme utakuwa mabegani mwake.

Ataitwa Mshauri wa Ajabu, Mungu Mwenye Nguvu, Baba wa Milele, Mfalme wa Amani. Kwa ukuu wa serikali yake na amani, hakutakuwa na mwisho. Atatawala juu ya kiti cha enzi cha Daudi juu ya ufalme wake, akiuimarisha na kuutegemeza kwa haki na uadilifu.

Kuanzia wakati huo na milele, bidii ya Bwana Mwenyezi itatimiza hili. Angalia uhusiano wa Daudi na kutawala na kutawala dunia yote, kuanzisha ufalme wa Daudi, labda tena katika kutimiza nia ya awali ya Mungu kwa Adamu na Hawa kama wabeba sanamu zake kutawala uumbaji kama makamu wa watawala wa Mungu, kama mwakilishi wa Mungu. Lakini walishindwa.

Mojawapo ya mambo ambayo agano la Daudi hufanya ni kuonyesha nia ya Mungu ya kuleta utimilifu huo kupitia uzao, kupitia ukoo wa Daudi. Hatimaye, tunafikia Agano Jipya, Agano Jipya ambalo Mungu hufanya na watu wake. Kiini cha Agano Jipya ni tatizo la dhambi ya Israeli, ambalo lilikuwa tatizo kuu na agano la Musa na uhusiano kati ya Mungu na watu wake ulioanzishwa chini ya agano la Musa.

Tatizo, kama mwandishi wa Waebrania, nadhani, anavyoweka wazi, tatizo halikuwa agano la Musa lenyewe. Tatizo lilikuwa dhambi, uasi, na ugumu wa mioyo ya watu hivyo kwamba hii inalazimisha kuanzishwa kwa Agano Jipya.

Tofauti kuu ni kwamba Agano Jipya lina dhamana kwamba halitavunjwa kwa sababu linakuja na utoaji wa moyo mpya na utoaji wa Roho Mtakatifu unaohakikisha

kwamba, hatimaye, Agano Jipya litahifadhiwa na halitavunjwa kama lile la zamani. Na baadaye, tutaangalia kidogo kitabu cha Waebrania, ambacho kinalinganisha na kutofautisha Agano la Kale na Jipya. Na kiini chake tena, ni Agano la Kale ambalo hatimaye halingeweza kushughulikia, si kwamba halikushughulikia hata kidogo, lakini hatimaye halingeweza kushughulikia tatizo la uasi na dhambi na ugumu wa mioyo ya watu wa Israeli, ambao Agano Jipya sasa hufanya kupitia utoaji wa moyo mpya na Roho Mtakatifu.

Maandiko ya msingi yanayorejelea Agano Jipya katika Agano la Kale ni Yeremia 31 na Ezeieli 36. Lakini Yeremia 31, kifungu kinachonukuliwa baadaye katika Agano Jipya, Yeremia 31 na mistari ya 31 hadi 33, tunasoma hivi: siku zinakuja, asema Bwana. Kwa hivyo tena, akitarajia wakati ambapo Mungu atawarejesha watu wake kutoka uhamishoni, Yeremia anasema, siku zinakuja, asema Bwana, nitakapofanya agano jipya na watu wa Israeli na watu wa Yuda.

Tena, wakati huu, ufalme ulikuwa umegawanyika kati ya ufalme wa kaskazini wa Israeli na ufalme wa kusini wa Yuda. Na hautakuwa kama agano nililofanya na baba zao, na Musa, nilipowashika mkono ili kuwaongoza kutoka Misri, kwa sababu walivunja agano langu, ingawa nilikuwa mume wao, asema Bwana. Tena, angalia lugha ya agano.

Hili ndilo agano nitakalofanya na watu wa Israeli baada ya wakati huo, asema Bwana: Nitaweka sheria yangu akilini mwao, nami nitaandika mioyoni mwao.

Nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu. Hiyo ndiyo fomula ya agano tena. Hawatafundishana tena na jirani zao, wala hawatasemana, hapana, Bwana, kwa sababu wote watanijua, tangu mdogo wao hata mkubwa wao, asema Bwana, kwa maana nitasamehe uovu wao wala sitakumbuka dhambi zao tena.

Kwa hivyo hiyo ndiyo maelezo ya Yeremia ya uhusiano wa agano jipya ambapo Mungu atashughulikia dhambi kwa uamuzi. Ataandika sheria yake mioyoni mwao, akiwahakikishia kwamba watu wa Mungu hawatakunja uhusiano wa agano tena. Nadhani tunapata, agano lile lile jipya, ingawa neno agano halionekani waziwazi katika mistari hii.

Nadhani tunaona waziwazi kuanzishwa kwa agano jipya katika Ezeieli sura ya 36. Labda katika maandiko mengine pia katika manabii, kama vile Yoeli sura ya pili, lakini hilo linanukuliwa katika Matendo sura ya pili siku ya Pentekoste. Lakini katika Ezeieli sura ya 36, na kuanzia na mstari wa 26, acha nirudi nyuma na kuanza na mstari wa 24 wa Ezeieli sura ya 36.

Kwa maana nitawatoa katika mataifa. Nitawakusanya kutoka nchi zote na kuwarudisha katika nchi zenu wenyewe. Tena, katika muktadha wa kuwarudisha watu kutoka uhamishoni hadi nchi yao.

Na kisha nitawanyunyizia maji safi, nanyi mtakuwa safi. Nitawatakasa na uchafu wenu wote na sanamu zenu zote. Tena, hii inafanana sana na lugha katika Yeremia 31 ya msamaha wa dhambi.

Ndipo nitawapa moyo mpya na kuweka roho mpya ndani yenu. Nitaondoa moyo wenu wa jiwe na kuwapa moyo wa nyama, nami nitatia roho yangu ndani yenu na kuwaongoza kufuata amri zangu na kuwa waangalifu kuzishika sheria zangu.

Ndipo mtakapoishi katika nchi niliyowapa baba zenu, nanyi mtakuwa watu wangu, nami nitakuwa Mungu wenu. Hiyo ndiyo fomula ya agano tena. Pia, Ezeieli sura ya 37 ni nyingine tu, tena; angalia neno agano halitumiki, lakini lugha ya agano iko kila mahali.

Kisha, katika sura ya 37 na mstari wa 26 hadi 28, acha nirudi nyuma na kuanza na 24. Mtumishi wangu, Daudi, atakuwa mfalme juu yao. Kwa hivyo, angalia kwamba agano la Daudi linatimizwa, na wote watakuwa na mchungaji mmoja.

Watafuata sheria zangu na kushika amri zangu kwa uangalifu. Watakaa katika nchi niliyompa baba yangu, Yakobo, nchi ambayo baba zenu waliishi. Kwa ajili ya agano la Ibrahimu, wao na watoto wao na watoto wa watoto wao watakaa humo milele. Na Daudi, mtumishi wangu, atakuwa Mkuu wao milele.

Nitafanya agano la amani nao. Litakuwa agano la milele. Kwa hivyo, hapo ndipo tunapopata lugha ya agano.

Nitaanzisha uhusiano nao na kuongeza idadi yao. Angalia uhusiano huo si tu na agano la Ibrahimu bali pia Mwanzo 1 na 2, nami nitaweka patakatifu pangu kati yao milele. Mahali pangu patakuwa pamoja nao.

Nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu. Kwa hivyo, maandiko haya yanarejelea waziwazi agano, agano jipya, agano jipya. Mungu atafanya na watu wake ambalo labda nadhani linafanya kazi kama agano kuu litakalotimiza na kuleta utambuzi wa mahusiano yaliyoanzishwa na maagano mengine, uhusiano ulioanzishwa na Mungu na watu wake wakati wa uumbaji.

Na kisha na Ibrahimu, kisha akaanzishwa na Israeli na agano la Musa. Sasa inafikia kilele katika agano ambalo Mungu, agano jipya ambalo Mungu anafanya na watu wake, Israeli. Na tena, angalia kwamba kiini cha hili ni fomula ya agano, katika Yeremia 31, mstari wa 33, ambayo ni sawa na 37, na mstari wa 27.

Nitakuwa watu wao, nao watakuwa; Nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu. Angalia pia jinsi agano hilo linavyohusiana na mada ya hekalu. Kiini cha agano hilo ni nia ya Mungu ya kukaa na watu wake. Kwa hivyo, uhusiano mkuu wa agano

ulioonyeshwa katika agano la Ibrahimu, agano la Musa, na agano la Daudi sasa unafanywa upya katika agano jipya.

Ili maagano yote ya awali, kwa namna fulani, sasa yatimizwe na kutimizwa katika kuanzishwa kwa agano jipya. Ili kwamba, tena, haya labda yasionekane kama mfululizo wa maagano tofauti ambayo hayana uhusiano wowote, lakini badala yake, maagano haya yanajengwa juu ya kila mmoja, kana kwamba chini, una jukwaa na, Mwanzo 1 na 2, na kisha Agano la Ibrahimu, Agano la Nuhu na Agano la Ibrahimu, yanajengwa juu ya kila mmoja na aina ya kilele kisha ni agano jipya, ambalo, , uhusiano wa awali wa agano la Mungu, na watu wake ulioonyeshwa katika agano la Ibrahimu la Musa na Daudi sasa hatimaye unatimizwa na hatimaye kutimizwa. Kwa hivyo huo ni utafiti mfupi sana, labda mfupi sana, wa maagano katika Agano la Kale na jinsi yanavyofanya kazi na , tena, kusudi lao katika uhusiano na Mungu, kuanzisha uhusiano na watu wake, Israeli, lakini pia jinsi hilo linavyohusiana na nia yake ya kuanzisha uhusiano na watu wake katika bustani ya Edeni.

Ninachotaka kufanya basi ni kuuliza swali, maagano haya yanapataje utimilifu na utambuzi wake katika Agano Jipya? , tayari tumeona katika kuwatazama Yereimia na Ezekieli, hasa Ezekieli, tumeona hilo, na hata agano la Daudi pia, tumeona nia ya Mungu katika siku zijazo ya kuanzisha agano, lakini pia, tumeona marejeleo, hasa katika Ezekieli kwa agano la Daudi, kwa nia ya Mungu ya kuleta utimilifu wa mwisho wa, agano la Ibrahimu. Maagano haya yanapataje utimilifu wake katika Agano Jipya? Mambo mawili ya kukukumbusha kabla hatujaangalia, haswa katika baadhi ya maagano haya, mambo mawili ya kukukumbusha, kwanza kabisa, ni kwamba nambari moja, tunapaswa kutarajia kwamba maagano haya, kwanza kabisa, yanapata kilele na utimilifu wake katika nafsi ya Yesu Kristo. Kwa hivyo, ahadi zote za Mungu ni ndiyo katika Kristo; zote zinachujwa kupitia utimilifu wake katika Yesu Kristo.

Yesu ndiye kilele cha ahadi za Mungu za kuanzisha agano lake miongoni mwa watu wake. Na kisha, kwa ugani, agano hilo linatimizwa kwa watu wake ambao ni wake, ambao wameungana na Kristo katika imani. Jambo la pili ni kwamba tunapaswa pia kutarajia, kama tulivyokwisha kuona na mada zingine ambazo tumeziangalia, tutaendelea kuona, tunapaswa kutarajia kwamba maagano yatatimizwa kulingana na mpango ulio tayari, lakini bado, wa, wa eskatolojia iliyotimizwa au kwamba, yaani, kifuniko, ahadi za maagano yaliyotimizwa, kwanza kabisa, zitatimizwa katika nafsi ya Yesu Kristo na watu wake.

Lakini hiyo ni matarajio tu ya utimilifu wa maagano hayo, katika uumbaji mpya. Kwa mfano, tutaangalia hili kwa undani zaidi. Kwa mfano, tayari, kulingana na kitabu cha Waebrania, tunaona kwamba Yesu Kristo tayari ameanzisha na kuanzisha agano jipya, la Yereimia sura ya 31.

Pia tutaona wazi kwamba Paulo anafikiri kwamba agano jipya limetimiza Ezeieli na Yeremia wote katika Yesu Kristo na kwamba watu wake na wasomaji wake tayari wameshiriki katika hilo. Sio , , , , jambo dogo zaidi, ukweli kwamba wanapata msamaha wa dhambi. Msamaha wa dhambi unahusiana na agano jipya.

Kwa hivyo, ukweli kwamba Kristo huleta msamaha na msamaha wa dhambi kwa watu wake unaonyesha kwamba agano jipya tayari ni ukweli. Lakini basi, kwa nini tunapata katika Ufunuo 21 katika uumbaji mpya? Kwa nini tunamkuta Yohana hapo akinukuu fomula ya Agano Jipya ? , ni kwa sababu agano jipya halijafikia hatua ambapo hatimaye litatimizwa katika uhusiano uliokamilika kati ya Mungu na watu wake katika uumbaji mpya. Kwa hivyo, kumbuka mambo hayo mawili.

Maagano hupata utimilifu wake kwanza kabisa katika Kristo na kisha, kwa upanuzi, watu wake waliounganishwa naye katika imani. Na pili, maagano yatatimizwa kulingana na mvutano ambao tayari lakini bado haujatokea wa kiekastoria ambao tayari tumeuangalia. Kwa hivyo, kwanza kabisa, hebu tuanze na, hebu tuanze na uumbaji.

Tena, kuna mjadala kuhusu kama kulikuwa na uumbaji wa agano, lakini angalau tunapata mwanzo wa nia ya Mungu ya kuanzisha uhusiano na watu wake wakati wa uumbaji katika Mwanzo 1 na 2. Tulipata vipengele kadhaa vya agano katika Mwanzo 1 na 2, kwa hivyo nataka kuanza hapo na kwa ufupi tu nione kwamba Yesu Kristo anatimiza nia ya uhusiano wa Mungu na Adamu na Hawa wakati wa uumbaji.

Na ukitaka kuzungumzia agano, agano ambalo Mungu alifanya na Adamu na Hawa wakati wa uumbaji na Yesu mwenyewe linaonyeshwa kama Adamu mpya, na Yesu mwenyewe akitimiza kile ambacho Adamu alishindwa kufanya. , tayari tumeangalia mfano mmoja, mfano mmoja wazi katika 1 Wakorintho sura ya 15 katika maandishi ambapo Paulo anajitahidi sana kutetea umuhimu wa ufufuo, si tu ufufuo wa Yesu Kristo bali pia ufufuo wa waumini. Katika mstari wa 45 wa sura ya 15, 1 Wakorintho, Paulo anasema, ndivyo ilivyoandikwa, mtu wa kwanza, Adamu, akawa uzima, kiumbe hai, Adamu wa mwisho, Yesu Kristo, roho itoayo uzima.

Kwa hivyo, hapa, mwandishi, Paulo, anamrejelea Kristo waziwazi kama Adamu wa mwisho, kama yule anayekuja kwa maana ya kutengua kile ambacho Adamu wa kwanza alifanya. Kwa hivyo, Adamu wa kwanza alishindwa kutoa uhai na alishindwa kutimiza wajibu wa uhusiano wake. Na sasa, Yesu Kristo, kama Adamu wa pili, anakuja kubadilisha athari za dhambi na kufanya kile ambacho Adamu wa kwanza alishindwa kufanya.

Kwa uwazi zaidi katika Warumi sura ya tano, na tena, sitasoma sehemu nzima, lakini inatosha tu, unaweza kuona tofauti dhahiri ambayo Paulo anaiweka katika sura ya tano, kuanzia mstari wa 12 na kwa kweli hadi mwisho wa sura hii. Tena, sitasoma jambo lote, lakini tofauti dhahiri sana ya kulinganisha kati ya kile Adamu amefanya

na kile Kristo amefanya sasa kama jibu la hilo, mstari wa 12, kwa hivyo, kama vile dhambi iliingia ulimwenguni kupitia mtu mmoja, Adamu , na kifo kupitia dhambi. Kwa njia hii, kifo kiliwajia watu wote kwa sababu wote walifanya dhambi.

Na kisha Paulo anakatiza ulinganisho wake ili kuelezea baadhi ya mambo. Anasema katika mstari wa 13, ili kuhakikisha dhambi ilikuwako duniani kabla ya sheria kutolewa, lakini dhambi haihesabiwi kwa mtu yeyote pale ambapo hakuna sheria. Hata hivyo, kifo hutawala tangu wakati wa Adamu hadi wakati wa Musa, hata juu ya wale ambao hawakufanya dhambi kwa kuvunja amri, kama Adamu, ambaye ni mfano wa yule atakayekuja.

Kwa hivyo, Paulo mwenyewe anapendekeza wazi kwamba Adamu ni mfano wa kitu kikubwa zaidi cha mtu atakayekuja. Hiyo ni ikiwa tunatumia msamiati wa 1 Wakorintho 15, aina ya Adamu wa pili, mtu ambaye atakuja na kufanya kile ambacho Adamu wa kwanza alishindwa kufanya. Paulo anaendelea kusema kwamba zawadi hiyo si kama kosa.

Kwa maana, ikiwa wengi walikufa kwa kosa la mtu mmoja, Adamu, je, neema ya Mungu na kipawa kilichokuja kwa neema ya mtu mmoja, Yesu Kristo, zilizidi kuwafikia wengi zaidi, wala kipawa cha Mungu hakiwezi kulinganishwa na matokeo ya dhambi ya mtu mmoja ? Hukumu ilifuata dhambi moja na kuleta hukumu, lakini kipawa kilifuata makosa mengi na kuleta kuhesabiwa haki. Na kisha, kama naweza kuruka chini hadi mstari wa 18, kwa hivyo, kama vile kosa moja linavyosababisha hukumu kwa watu wote.

Vivyo hivyo, tendo moja la haki kupitia nafsi ya Yesu Kristo, liliwaletea watu wote uzima, kama vile kwa kutotii kwa mtu mmoja mstari wa 19, wengi walifanywa wenye dhambi. Vivyo hivyo, kwa kutii kwa mtu mmoja, wengi walifanywa wenye haki. Kwa maneno mengine, wakati mwingine tunasoma tu hili kusema kwamba kifo cha Yesu Kristo kinashinda na kubadilisha athari za anguko.

Hilo ni kweli kabisa. Lakini nadhani Warumi tano pia inapendekeza kwamba si tu kwamba Yesu Kristo alikuja na kurekebisha kile ambacho Adamu alifanya, bali pia Kristo alikuja kufanya kile ambacho Adamu alishindwa kufanya. Hiyo ni kutoa tendo la utii, kuleta uzima, na kutimiza kusudi la Mungu katika uumbaji wote.

Na kwa hivyo, kile ambacho Adamu alishindwa kufanya, Kristo sasa anakifanya na anakitimiza kupitia Adamu wa pili, na kupitia watu wake walioungana naye katika imani. Na sababu ninayosema hivyo ni kwamba ukienda, andiko lingine la kugeukia kuhusiana na hili, hilo, nadhani tumesoma tayari, lakini tutalitaja tena ni Wakolosai sura ya tatu na mstari wa 10. Nitarudi nyuma na kusoma mstari wa tisa.

Msiambiane uongo kwa kuwa mmevua utu wa kale. Nami nawashauri, na nilipendekeza hapo awali, na tuliposoma mstari huu, utu wa kale huenda

unawakilisha mimi ni nani katika Adamu, ambaye mimi niko chini ya mamlaka yake, nimeunganishwa na Adamu. Mmевua utu wa kale pamoja na mazoea yake, mstari wa 10, na mmevaa utu mpya.

Yaani, utu mpya ni mimi nilivyo ndani ya Kristo, mimi nilivyo chini ya utawala wa Kristo, nikiwa wa Kristo ndani ya ulimwengu wa udhibiti na mamlaka ya Kristo. Mmевaa utu mpya. Sasa sikiliza hili, ambalo linafanywa upya katika maarifa katika mfano wa muumba wake.

Na tayari tumesema kwamba hiyo ni lugha ya Adamu. Hiyo ni lugha ya uumbaji kutoka Mwanzo 1 na 2. Kwa hivyo, kwa maneno mengine, Yesu Kristo anakuja na kukamilisha kile ambacho Adamu alipaswa kufanya kwa kutoa utii, kuleta uzima, na kueneza utawala wa Mungu.

Na sasa hilo linatimizwa katika Adamu wa pili, lakini pia linatimizwa katika watu wake walioungana naye katika lugha hiyo ya utu mpya, mimi ni nani katika Kristo, ambaye kwa kushangaza nyuma katika Wakolosai 1:15, tuliona kwamba Yesu ndiye mfano wa Mungu asiyeonekana. Mfano halisi wa Mungu ni Yesu Kristo. Lakini sasa, mfano huo unafanywa upya ndani yetu kwa sababu ya ukweli kwamba tuko ndani ya Kristo.

Utu mpya, mtu mpya, ni mimi nilivyo katika Kristo, nikiwa wa Kristo. Na sasa sura ya Mungu inafanywa upya katika Yesu Kristo. Nia ya Mungu kupitia Adamu hatimaye inatimizwa katika Adamu wa pili, ambaye sio tu anarekebisha kile ambacho Adamu aliharibu bali pia anafanya kile ambacho Adamu alishindwa kufanya.

Na kisha kwa ugani, sura ya Mungu inafanywa upya. Nia ya Mungu kwa Adamu na Hawa inafanywa upya ndani yetu sisi ambao ni wa Kristo katika Adamu wa pili katika imani. Kwa hivyo tena, iwe mtu anasema kulikuwa na agano wakati wa uumbaji au la, hakika, uumbaji ndio mwanzo wa kufanya upya uhusiano wa Mungu na watu wake.

Na kwa hivyo, tunamkuta Kristo kama Adamu wa pili akifanya hivyo. Na Mungu alitimiza makusudi yake kwa Adamu kupitia Adamu wa pili. Na ni kupitia Adamu wa pili ndipo makusudi ya Mungu kwa wanadamu yanatimizwa ndani yetu.

Agano linalofuata la kuzungumzia kwa ufupi ni agano la Ibrahimu. Tuliona pamoja na agano la Ibrahimu, hili ni agano la kwanza la ukombozi ambapo Mungu anakusudia kutimiza kusudi lake kupitia Ibrahimu na kupitia uzao wake, hasa baada ya Mwanzo 12, marejeleo yote ya uzao wa Ibrahimu na ahadi ya Mungu kwamba ataufanya uzao wake kuwa mwingi kuliko mchanga wa bahari na nyota za angani. Ahadi kwa Ibrahimu zinatimizwa katika uzao na mzao wa kweli wa Ibrahimu, ambaye ni nafsi ya Yesu Kristo.

Tayari tumeona hili katika Mathayo sura ya kwanza na mstari wa kwanza, ambapo mwanzoni kabisa mwa injili ya Mathayo, anamwelezea Yesu Kristo kama mwana wa

Daudi na mwana wa Ibrahimu. Labda , tunamkuta Yesu Kristo katika nafasi yake kama mwana wa Ibrahimu akianza katika sura ya pili na ziara ya Mamajusi, watu wenye hekima wanaokuja kama wageni, kama watu kutoka mataifa mengine ambao sasa wanakuja kupata baraka za agano la Ibrahimu kwa kuja kumwabudu Kristo katika Mathayo sura ya pili. Lakini hoja ni kwamba katika Mathayo sura ya kwanza, mstari wa kwanza, mwandishi anataka kuonyesha jinsi atakavyomwasilisha Kristo kama mwana wa Daudi, lakini pia mwana wa Ibrahimu ili baraka za agano lililofanywa na Daudi, baraka za agano la Ibrahimu sasa ziende kwa mataifa yote.

Kwa hivyo, Mathayo anaishia na Yesu akiwaita wanafunzi wake kwa wafuasi wake waende wakawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi katika kutimiza ahadi alizopewa Ibrahimu. Kwa hivyo, Yesu ndiye mwana wa kweli wa Daudi. Tunaona kitu kama hicho kikiendelea, au tunaona kitu kama hicho kikiendelea katika Wagalatia sura ya tatu, andiko ambalo tayari tumetaja na kulirejelea katika Wagalatia sura ya tatu na mstari wa 16.

Tutarudi kwenye andiko hili baadaye kuhusiana na agano la Musa pia. Lakini katika Wagalatia sura ya tatu, mstari wa 16, Paulo anabishania ukuu wa agano la Ibrahimu tofauti na Wayahudi waliotaka kuwatenga Mataifa na waliotaka kuhusisha ahadi za wokovu na agano la Musa pekee. Sehemu ya hoja ya Paulo ni kuonyesha ukuu wa agano la Ibrahimu ambapo Mungu, tena kupitia Ibrahimu, angebariki mataifa yote ya dunia.

Lakini katika hatua ya kuvutia ya tafsiri, Paulo anaanza lugha ya agano la Ibrahimu kutoka Mwanzo kuhusiana na marejeleo ya uzao wa Ibrahimu akimaanisha wazao wa Ibrahimu na anaona anachofanya nalo. Kuanzia sura ya tatu, acha nirudi nyuma na kusoma mistari ya saba na ya nane, ambayo inaonyesha wazi tena nia ya Paulo ya kuunganisha hili na agano la Ibrahimu. Anasema, basi fahamuni kwamba wale walio na imani ndio watoto wa Ibrahimu.

Hilo linavutia. Paulo hasemi kwamba wale walio na imani ndio mataifa waliobarikiwa kupitia Ibrahimu. Kwa kweli anawaita wana wa Ibrahimu.

Lakini baadaye, atasema katika mstari wa 16 kwamba ahadi za agano la Ibrahimu zilinenwa kwa Ibrahimu na uzao wake. Akirejea Mwanzo 12 hadi 22. Na kisha Paulo anasema, maandiko hayasemi na kwa wazao, kumaanisha watu wengi, bali, na kwa uzao wako, kumaanisha mtu mmoja ambaye ni Kristo.

Sasa, haijalishi jinsi tunavyoelezea haswa kile Paulo anachofanya hapa, kimantiki, hoja pekee ninayotaka kusema ni kwamba Paulo anaona wazi ahadi za Ibrahimu, ahadi ya uzao inayotimizwa sasa katika nafsi ya Yesu Kristo, sambamba na kile tulichokiona katika Mathayo sura ya kwanza na mstari wa kwanza. Kwa hivyo sasa baraka za agano la Ibrahimu zitamiminika kwa mataifa kupitia nafsi ya Yesu Kristo, ambaye ni mbegu ya kweli ya Ibrahimu. Sasa , katika sehemu inayofuata, tutaendelea

kutazama maagano ya Agano la Kale na jinsi yanavyotimizwa katika Agano Jipya, tukitumia muda wetu mwingi kwenye agano jipya.

Lakini jambo moja zaidi tunalohitaji kusema kuhusu agano la Ibrahimu ni kwamba Agano la Ibrahimu pia linatimizwa kwa watu wenyewe. Kwa hivyo, Yesu Kristo si tu mbegu ya Ibrahimu, bali wafuasi wake pia huishia kuwa mbegu halisi ya Ibrahimu. Kama tulivyokwisha sema katika mstari wa saba wa Wagalatia wa tatu, Paulo anawaita wasomaji wake, watoto wa Ibrahimu.

Kwa hivyo, katika sehemu inayofuata, tutaangalia maagano mengine ya kibiblia na jinsi yanavyopata utimilifu wake katika Kristo na Agano Jipya pia.

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mihadhara yake kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Hii ni kipindi cha 9, Agano, Agano la Kale na Agano Jipya, Sehemu ya 1.